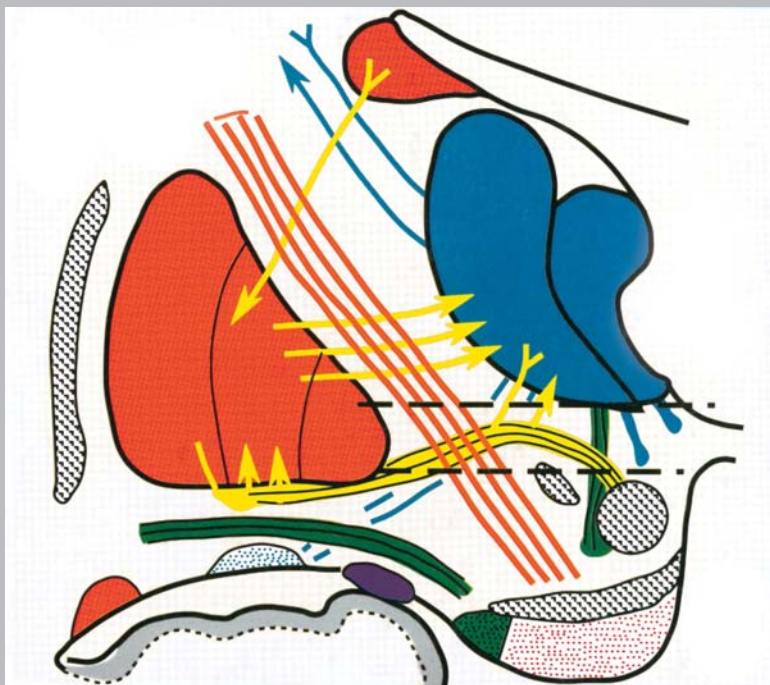

LA NEUROLOGIA DEMANA LA PARAULA

COL·LECCIÓ DE RECULLS LEXICOGRAFICS BERENGUER SARRIERA

Generalitat de Catalunya
Departament de Sanitat
i Seguretat Social

COL·LECCIÓ DE RECULLS LEXICOGRÀFICS
BERENGUER SARRIERA

6

LA NEUROLOGIA
DEMANA LA PARAULA

Barcelona, 1994

Generalitat de Catalunya
**Departament de Sanitat
i Seguretat Social**

BIBLIOTECA DE CATALUNYA. DADES CIP:

Casassas, Oriol

La Neurologia demana la paraula

ISBN 84-393-3121-5

I. Ramis i Coris, Joaquim II. Catalunya.

Departament de Sanitat i Seguretat Social

III. Títol IV. Col·lecció 1. Neurologia —

Terminologia 2. Català mèdic 3. Castellà
mèdic

616.8(038)

804.99-3=60

© Generalitat de Catalunya
Departament de Sanitat i Seguretat Social

1a. edició: Barcelona, novembre 1994

Tiratge: 8.000 exemplars

ISBN: 84-393-3121-5

Dipòsit legal: B. 39.486-1994

Coordinació editorial: Secció de Publicacions de la Secretaria General

Disseny: Núria Gené

Impressió: Cuscó Arts Gràfiques, S.A.

C/. Almirall Oquendo, 160 - 08930-Sant Adrià de Besòs

Aquest recull lexicogràfic ha estat redactat per
Oriol Casassas i Joaquim Ramis i Coris
de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears

Col·lecció de reculls lexicogràfics Berenguer Sarriera

«E per ço que aquest Regiment, qui tan planerament és ordonat, pusca tenir o fer profit a aquels qui no entenen latí, és vengut a plaer a la molt alta senyora dona Na Blanca, per la gràcia de Déu reyna d'Aragó, que ha manat a mi, Berenguer Sarriera, surgian, que trelat aquest libre de latí en romanç; e yo, per satisfer a son manament, són-me entramès a tresladar aquest libre.» (Del pròleg de la versió catalana del Regiment de sanitat a Jaume II, d'Arnau de Vilanova.)

ÍNDEX

Presentació	9
Intenció	11
L'anatomia, una ciència delectable	13
vocabulari anatòmic	17
La història i l'exploració.....	21
la història	21
l'exploració física.....	25
les tècniques auxiliars	28
La patologia, molt per damunt	35
Vocabulari castellà-català	41
Agraïments	49

Una lluita no gens fàcil ni còmoda, però molt rendible, és la que cal mantenir contra els qui encara creuen que la llengua catalana no és apta per a la comunicació científica, ni per a la confecció d'una terminologia tècnica. Aquesta creença s'acompanya, a més, de dues circumstàncies que la fan més greu. En primer lloc, l'actitud dels convençuts que encara que el català arribés a ésser un vehicle vàlid en el món de la terminologia científica, no val la pena de fer l'esforç d'adoptar-lo. I en segon lloc, el fet que a aquestes conclusions –tan poc meditades, tot sigui dit– hi arribin universitaris catalans que parlen i llegeixen habitualment en català, que tenen el català com a llengua pròpia.

Aquestes reflexions ens han de portar a la convicció que un procés de sensibilització sobre aquest problema pot ésser, a més d'imprescindible i inajornable, altament efectiu i relativament simple; només cal corregir malentesos. Ara bé, aquesta sensibilització no pot ésser solament teòrica, cal exemplificar-la, fer-la funcional. És ben bé el que ha succeït a la Universitat, on l'acceptació de les lliçons en català ha esdevingut un fet normal, molt menys generador de conflictes del que s'havia suposat (i per a algú, fins i tot, potser desitjat). El benefici, d'altra banda, no sols ha estat patriòtic; ha estat també una molt bona contribució a fer més autèntica la relació mestre-deixeble i la d'ambdós amb la realitat social.

Oriol Casasas i Joaquim Ramis són, d'antic, participants permanents en l'esforç contra la discriminació de la llengua catalana en l'àmbit de les ciències de la salut. Són l'exemple viu d'un compromís seriós amb l'intent de solucionar aquest problema. Hi treballen de valent. Amb dues fidelitats afegides, que no poden ésser de cap manera menystingudes: la fidelitat a la complexa i dinàmica normativa lingüística i la fidelitat a l'estat present dels coneixements de cada un dels temes científics.

En aquest Recull és feta atenció a la neurologia, una cruïlla intel·lectual molt interessant on conflueixen la biologia, la psicologia i la patologia mèdica, entre d'altres disciplines. La precisió i l'exactitud dels mots em sembla, en aquest terreny, especialment delicada; l'estètica del tecnicisme pur poques vegades hi és permesa.

Tot plegat fa que aquestes ratlles de Presentació –fetes en nom de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears, entitat que sempre ha prestat suport a aquestes iniciatives– hagin estat escrites amb especial afecte, més enllà del protocol i de la cortesia. D'altra banda, la convençuda disposició del Departament de Sanitat i de Seguretat Social de la Generalitat de Catalunya en l'impuls i el manteniment d'aquesta Col·lecció de Reculls Lexicogràfics justifica àmpliament que, a tots plegats –redactors i editors– els professionals de la salut que treballem als Països Catalans els diguem «moltes gràcies».

Gonçal Lloveras

President de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears

Diu que «en la darrera part del cervell està altre sentiment que es diu Memòria, on se conserven les espècies de coses passades i d'aquí que quan nos volem recordar d'alguna cosa, nos gratam lo cap i és per moure les coses que allí se conserven i acudixca lo que volem.» L'autor d'aquesta candorosa explicació és el gironí Onofre Pou, catedràtic de filosofia a la Universitat de Perpinyà.

Onofre Pou també diu que hi ha dues classes de nervis: «uns mollets, qui són per als sentiments, altres més durs, qui són per als moviments i giren los membres a una part i altra; ixen de diverses parts del cervell i del moll de l'espina. Tenen dues cobertes, la de sobre és dura per guarda; per la de dintre va la facultat i virtut.»

Aquestes descripcions formen part de l'obra *Thesaurus puerilis*, editada a València l'any 1578 i reeditada a Barcelona al cap de dos anys. És clar, d'aquestes dates fins als nostres dies ha transcorregut una eternitat i el coneixement de com van les coses en el camp del sistema nerviós –i en tants d'altres– ha progressat en un grau que no té ni fi ni compte. Avui, els comentaris del doctor en arts Onofre Pou més aviat promouen una comprensiva i amistosa contracció del risori de Santorini. En aquestes qüestions –no cal ni argumentar-ho– els salts endavant han estat espectaculars.

Contràriament, on potser els passos no han anat en la mateixa direcció és en l'ús generalitzat de la terminologia adient. El *Thesaurus puerilis* parla de les «quatre casetes o ventrellets del cervell», dels nervis que «ixen del cervell» i van als ulls, als músculs dels ulls, a la llengua i al paladar, a les orelles i les galtes, a «la boca del ventrell», a les costelles, etcètera. Parla de les

artèries caròtides, de «la barra de baix», de «la crassa meninge» i de les «set túniques, tels o cobertes dels ulls, que cada una fa un rotlle o cercol just allí on lo blanc s'ajunta amb lo negre, i aquí se venen ajuntar totes les túniques o tels». Ni els correctors més exigents no hi haurien de fer córrer el llapis vermell.

És clar que d'Onofre Pou als nostres dies han passat moltes coses, però les definicions de dignitat, de respecte envers una llengua i d'exigència formal no han variat gens ni mica del segle XVI ençà. Aquest recull voldria contribuir a fer que les hores dels correctors es convertissin en un lleure continu.

El professor Jean-Léon Testut, vell catedràtic de Lió, sosté que l'anatomia humana, ben estudiada, és una ciència, a més d'útil, delectable. Aquesta afirmació, exposada fa més de cent anys al Prefaci del guardonat *Traité d'anatomie descriptive*, pot ésser compartida, pot ésser discutida i, fins i tot, pot ésser desmentida. En canvi, que gairebé una quarta part del qualificatiu que hom vulgui atribuir a l'anatomia és deguda al sistema nerviós no és una opinió, sinó una veritat incontrovertible; per la contundent raó que de les més de cinc mil pàgines que integren l'obra del professor de Lió –després de la revisió, la correcció i els afegitons d'A. Latarjet– prop d'un vint-i-cinc per cent són dedicades al sistema nerviós, el central i el perifèric.

Aquest dilatat circumloqui pretén de justificar la renúncia a fer de les estructures nervioses ni que sigui una simple enumeració i d'exposar, en comptes seu, unes referències genèriques.

Els mots compostos

Per què escrivim, per exemple, còrtico-espinal o cefalo-raquidi o pneumo-gàstric amb un guionet i, en canvi, cefalotrípsia o pneumoconiosi o supraclavicular, sense?

Perquè entre el sentit dels mots del primer grup i els dels del segon hi ha una diferència substancial: en els primers mots la **relació entre els components és de coordinació copulativa**, és a dir, el guionet admetria d'ésser substituït per la conjunció copulativa i.

Així, podríem parlar ben bé d'una fibra que uneix còrtex i medulla (còrtico-espinal) o d'un nervi que es distribueix per pulmó i estómac (pneumo-gàstric).

Una substitució d'aquest tipus és impossible del tot en els mots del segon grup, el dels mots que cal escriure sense guionet.

Amb guionet:

còrtico-talàmic
gènito-crural
glosso-faringi
glosso-làbio-laríngia
músculo-cutani
neuro-muscular
ponto-cerebel·lós

Sense guionet:

corticotropina
genitoplàstia
hipoglòs
glossodínia
musculotònic
neurofibril·la
suprapòntic

No fóra gens estrany que en més d'uns ulls minuciosos causés sorpresa la presència d'accent en alguns dels primers formants dels compostos amb guionet.

La sorpresa –com per art d'encantament– desapareixerà, just quan els sigui fet avinent que aquests primers formants reben el tracte de mots independents i, en conseqüència, regeixen per a ells les regles generals d'accentuació.

En el **nervi caròtido-timpànic**, per exemple, la forma prefixada **caròtido-** té la consideració honorària de mot esdrúixol i, per tant, ha de dur un ben vistós accent.

La ela geminada

La raó de l'existència de la ela geminada és la fidelitat etimològica: **en els mots presos del llatí o del grec la ela o la lambda dobles són transcrites al català per ll·l**. D'una manera semblant, l'anglès, el francès, l'italià i l'alemany, per exemple, conserven també en aquells mots la duplicat de la ela.

Per a excel·lir en l'ús de la ll·l, no cal cap il·luminada intel·ligència; ja des dels col·legis primaris, amb tota la sol·licitud del món, hom col·labora en la tasca de dissipar les vacil·lacions.

I si ara que ja no vivim la il·lusió d'anar a escola ens sobrevé el dubte, podem recórrer a l'exemple de les llengües de cultura abans mencionades o bé a la consulta infal·lible d'un diccionari.

La ela geminada no és –ni de bon tros– prívativa de l'anatomia del sistema nerviós, però hi apareix sovint. Uns exemples:

la **cèl·lula** nerviosa i les **neurofibril·les**
el **pal·li** (i l'adjectiu **pal·lial**) dels hemisferis cerebrals
el globus **pàl·lid** i els derivats **pal·lidal**, **pal·litectomia**
el cos **mamil·lar** de l'hipotàlem i

el fascicle **mamil·lo- tegmentari**

tots els derivats de cerebel: **cerebel·lós**, **cerebel·losa**
cebebel·lo-rúbric
espino-cerebel·lós, etc.

els nervis **ampul·lar**, **axil·lar**, **maxil·lar**

la **papil·la** òptica

i les prolongacions **papil·lars** de les **papil·les** gustatives.

Del llatí al romanç

Tothom sap que el català és una llengua romànica, resultant de l'evolució local del llatí parlat en el país en temps dels romans. Així, és clar, una immensa majoria del seu lèxic és el producte d'aquesta evolució, i com que la terminologia de la neuroanatomia no ha fet pas la guerra pel seu compte, també els seus mots, majoritàriament, són llatins evolucionats. Si no,

aqüeducte (del cervell o de Silvi)	d' <i>aquaeductus cerebri</i>
cos callós	de <i>corpus callosum</i>
falç (del cervell, del cerebel)	de <i>falx</i>
fascicle o funicle (de Goll, de Burdach)	de <i>fasciculus</i> o <i>funiculus</i>
forat (de Monro, de Luschka,...)	de <i>foramen</i>
istme (rombocefàlic, del lòbul límbic)	d' <i>isthmus</i>
medul·la	de <i>medulla</i>
pal·li	de <i>pallium</i>
solc (basilar, cerebel·lós)	de <i>sulcus</i>

i un llarguíssim etcètera.

En d'altres casos, el pas del llatí al català ha estat lleuger en extrem, no ha necessitat el concurs del lent transcurs del temps; n'hi ha hagut prou amb

prendre la decisió d'adaptar el mot originari a la morfologia catalana –quan calia– i, des d'aquest moment, el mot ja era català. Així, tenim:

àpex	d'	<i>apex</i>
còrtex	de	<i>cortex</i>
duramàter	de	<i>dura mater</i>
locus (ceruli o negre)	de	<i>locus (ceruleus o niger)</i>
piamàter	de	<i>pia mater</i>
putamen	de	<i>putamen</i>
vermis	de	<i>vermis</i> .

La solució és digna d'elogi: en algun cas –el de *locus*, per exemple– el mot ha arribat al català –loc–, però l'adopció de l'expressió «el lloc negre» hauria resultat un pèl paorosa. En d'altres –per exemple, *putamen*–, el mot no ha originat cap equivalent català, s'ha perdut pel camí, i qualsevol intent de traducció del mot llatí hauria agafat un desagradable aire de deixalles: la pela o la clofolla del nucli lenticular!

Finalment, hi ha uns mots recalcitrants que, inexplicablement, es resisteixen a fer-se romanç. Uns tenen, des de la llunyania dels temps, el fill català corresponent i hauríem de procurar, tots plegats, de difondre la versió nostrada:

<i>calamus scriptorius</i>	ha d'ésser	el càlam escriptori
<i>filum terminale</i>	ha d'ésser	el filament terminal
<i>septum lucidum</i>	ha d'ésser	el septe lúcid
i <i>tapetum</i>	ha d'ésser	el tapet (o el tapètum)

El algun cas –com ara en el d'*indusium griseum*– el camí a seguir és el que han adoptat els botànics: crear el mot **indusi** i parlar, com si res, de l'indusi gris del cos callós. L'opció de la traducció ens duria a una expressió tan poc adient com la de «robeta interior femenina del cos callós».

Vocabulari anatòmic

Neurona o cèl·lula nerviosa

cos cel·lular

nucli; nuclèol

neurofibril·la

dendrita

sinapsi

fibra nerviosa

neurita o cilindreix o axó

beina de mielina; beina de Schwann

substància blanca; substància grisa

Encèfal

cervell

hemisferi

fenedura cerebral

circumvolució

cissura

solc

lòbul: frontal, occipital, temporal, parietal,
de l'ínsula, orbitari, tèmporo-occipital

còrtex o escorça

cos callós; cos estriat

trígon cerebral o volta dels quatre pilars

septe lúcid

tàlem òptic

nucli caudat: nucli lenticular

càpsula interna

peduncle cerebral

tubercle (o tubèrcul) quadrigeminat

ventricle: lateral (dret i esquerre), medià,
quart o bulbo-cerebel·lós

aqüeducte de Silvi

epèndima

cerebel

vermis

peduncle cerebel·lós

protuberància anular
bulb raquidi
cordó
columna

Medul·la espinal

solc
comissura blanca; comissura grisa
arrel espinal o arrel raquídia
epèndima
substància blanca; substància grisa
banya: anterior, posterior, lateral
cordó
fascicle: cerebel·lós, piramidal, encreuat
filament terminal

Meninge

duramàter
tenda: del cerebel, de la hipòfisi
falç: del cervell, del cerebel
piamàter
aracnoide
cavitat, espai: aracnoïdal, subaracnoïdal

Líquid cèfalo-raquidi

Nervis

nervis cranials (12 parells)
I o olfactori
II o òptic
III o motor ocular comú
IV o patètic
V o trigemin
VI o motor ocular extern
VII o facial
VIII o auditiu
IX o glosso-faringi
X o pneumo-gàstric o vague
XI o espinal
XII o hipoglòs

nervis raquidis
plexe cervical
plexe braquial
nervis intercostals
plexe lumbar
plexe sacre
plexe sacro-coccigeal
cua de cavall

D'argument, no cal donar-ne cap. Que l'anamnesi i una minuciosa exploració –en qualsevol branca de la medicina, però potser molt especialment en neurologia– són fonamentals de cara a l'obtenció del diagnòstic ho saben –és clar– tots els neuròlegs i, fins i tot, els simples «neuroaficionats».

Ara, però, el testimoni d'una veu –triada d'entre un cor de veus autoritzades– que torni a dir l'important valor d'aquelles parts de l'empresa diagnòstica, a ben segur que pot ésser un recordatori eficaç. Perquè els temps duen aires de tecnologia –potser, potser excessius– i un cert arraconament dels aspectes més personals de l'acte mèdic.

Als *Annals de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau* del setembre de 1933, Lluís Barraquer i Ferré –en un moment de gran confiança en el laboratori i la radiologia– diu que l'examen clínic neurològic pot, de vegades, fer un diagnòstic precís, quan no era comprovable encara pels mitjans auxiliars; i que «hem d'acostumar-nos a no confiar-ho tot als mitjans complementaris si no volem menysprear les primeres condicions que ha de tenir el metge: les d'explorar i interpretar.»

Fins i tot la simple entrada del pacient a la consulta ja dóna dades orientadores: la primera, la manera de caminar.

Alguns tipus de marxa:

- anserina (d'ànec), basculant o miopàtica
- atàctica (o atàxica)
- cerebel·losa, d'embriac o oscil·lant
- coreica
- equina o de l'estepa (fr. *steppage*)

espàstica
d'estel
fent ziga-zagues
hemiplègica, helicòpoda, de segador, de dalla o amb circumducció
histèrica
paralítica o pendular
parkinsoniana, festinada o propulsiva
de passos curts
de puntetes
tabètica
de tisores

Ara, el pacient ja és davant del metge i, abans que obri la boca, la seva actitud, la seva postura, també són font d'informació.

Alguns trastorns del moviment

Trastorns hipercinètics:

tremolor de repòs
actiu o intencional
d'esbatec, tremolor-aleteig o asterixi
mioclònia
tics (al parpalleig, per exemple)
corea i atetosi

Trastorns hipocinètics:

bradicinèsia
amímia

Quan el malalt explica el seu problema, al marge dels fets que explica, d'allò que diu, també és orientadora la manera de referir-los, la manera com ho diu; sobretot pel que fa a l'esfera psíquica.

Indicatiu de l'estat mental

grau de consciència
lucidesa, consciència
obnubilació, estupor, inconsciència
bradipsíquica
deliri, confusió

capacitat d'orientació
temporal, local, personal
memòria immediata, recent, remota
amnèsia
estat anímic
eufòria, agressivitat
depressió, apatia, angoixa, hipocondria

Les referències que el pacient pot fer de la seva malaltia són, pel cap baix, tan variades com l'extensa patologia nerviosa: depenen de la localització de l'afecció, de la natura del procés (tumoral, inflamatòria, degenerativa,...), de la causa (traumàtica, tòxica, vascular,...). És impossible d'incloure, en un espai reduït, tot el món de símptomes que s'arriben a descriure o a citar en una consulta neurològica.

Sintomatologia neurològica més comuna

dolor: agut, crònic
neuràlgia, neuràlgia del ciàtic (o ciàtica)
del membre fantasma
cefalàlgia (o cefalea)
localitzada, generalitzada
constant, intermitent, periòdica, paroxismal,
d'aparició sobtada
moderada, lleu, intensa, pulsativa
migranya (o hemicrània)
del sistema motor
debilitat, fatiga
malaptesa, manca de destresa (cast. *torpeza*)
maldestre (cast. *torpe*)
embalbiment o entumiment (cast. *entumecimiento*)
contractura, convulsió
membre engarrotat (cast. *agarrotado*)
rampa (cast. *calambre*), formigó (cast. *hormiguelo*)
singlot (cast. *hipo*)
dels òrgans dels sentits
torpor, abaltiment (cast. *embotamiento*)

del gust
disgèusia, hipogèusia, paragèusia
de l'olfacte
disòsmia, hipòsmia, anòsmia, hiperòsmia
de l'oïda
sordesa, hipoacúsia
otàlgia
acufen (pl. acúfens)
vertigen
de la vista
alteracions de l'agudesia visual
alteracions del camp visual (escotomes,...)
diplopia

No perdrem gaire temps si ens fixem que les llistes precedents contenen una sèrie de mots acabats en una *i* feble seguida d'una **a**: neuràlgia, cefalàlgia, otàlgia, disgèusia, anòsmia, mioclònia, bradipsíquia, amnèsia, consciència, eufòria, etc. **Aquestes vocals**, en català, **no formen diftong i**, per tant, **aquells mots** són esdrúixols i **han de dur accent**, com tots els esdrúixols.

El diccionari diu que l'expressió buidar el pap significa, en sentit figurat, dir tot allò que hom vol manifestar referent a una determinada qüestió. El metge ha de deixar que el pacient ho dugui a terme i, més encara, l'ha d'estimular a fer-ho i, amb habilitat i discreció, ha de conduir el discurs. El profit que se n'obté així ho recomana.

Ara, un cop els paps buits, toca d'anar de cara a l'exploració que, com tothom sap, pot ésser física o feta amb el concurs de tècniques diagnòstiques auxiliars.

L'exploració física del malalt neurològic –com la de qualsevol malalt, però encara més– ha d'ésser meticulosa. Algú ha dit que «per a l'observador menys experimentat pot ésser útil una exploració neurològica completa», com

si per a l'observador més experimentat ja n'hi hagués prou amb una exploració incompleta; la veritat és que hi ha persones que parlen o escriuen sense meditar-hi gaire.

L'exploració física

Dels parells cranials

I. - «Ensuma: no sents la flaire de la ginesta?», diu el Diccionari Fabra.

II, III, IV i VI. -

Agudesa visual i els optotips
amaurosi

Camp visual, la campimetria i el campímetre

Fons d'ull i l'oftalmoscopi

Les pupil·les: forma, mida i reactivitat

a la llum i a l'acomodació

anisocòria

miosi, midriasi

Els moviments del globus ocular

estrabisme, diplopia

nistagme: associat, dissociat

horitzontal, vertical, oblic

oscil·latori o de vaivé,...

Les parpelles, la fenedura palpebral, la ptosi

els reflexos:

reflex corneal, reflex conjuntival

V. - El reflex corneal es mor de ganes d'ésser traslladat a aquesta ratlla, domini del polivalent nervi trigemin.

Malament per al múscul masseter si la branca del maxil·lar inferior del trigemin s'ha malmès.

VII. - L'afectació del facial es porta escrita a la cara: simetria, asimetria (dels moviments facials)

VIII. - L'audició: audiòmetre i audiometria

el diapasó

l'otoscopi, l'otoscòpia

L'equilibri

- IX i X. - El paladar tou, l'istme de la gola
El reflex faringi
- XI. - La innervació de l'esterno-clido-mastoïdal i el gir del cap
- XII. - L'hipoglòs innerva la llengua

De comentaris terminològics relatius a aquesta tan incompleta enumeració se'n podrien fer una pila; ara, fóra adequat que en atenció als parells cranials –els protagonistes– limitéssim les observacions a un parell:

- el dia que deixin de sentir-se les expressions el *reflexe* i els *reflexes*, s'hauria de declarar festa nacional. Són del tot incorrectes, tant com *complexe* i *complexes* i com *annexe* i *annexes*; cal dir, sense excusa, el **reflex** i els **reflexos** i, igualment, l'**annex** i els **annexos** i el **complex** i els **complexos**. Quan el terme **reflex** és adjectiu conserva, en el masculí, la mateixa forma (l'arc reflex) i fa el femení afegint una **a** (la resposta reflexa).
- el mot **esterno-clido-mastïdal** és un compendi:
 - d'una banda, els tres formants del mot s'escriuen amb un guionet intercalat perquè llur coordinació és copulativa; és a dir, perquè podríem dir que el múscul s'insereix a l'estern i la clavícula i la mastoïde;
 - a més, el mot conté la forma **clido-** (i no *cleido-*) per la senzilla raó que la combinació grega –ei– cal que sigui transcrita per –i–; com fem amb els derivats de *cheir cheirós* mà, quirúrgic, quiromegàlia, etc. I com es fa amb la combinació –oi– que passa a –e–, en els derivats, per exemple, d'*oikos* habitatge, com ara ecologia, ecofòbia, etc;
 - i, finalment, el mot comprèn l'adjectiu **mastoïdal**. El sufix -oide significa sempre «semblant a», «en forma de»: mastoïde, en forma de mamella; tiroïde, en forma d'escut; escafoïde, semblant a una barca. Si cal adjectivar una inserció o una hormona o una fractura (que, és clar, no tenen ni forma de mamella, ni d'escut, ni de barca) s'ha de recórrer al sufix **-oïdal**. La inserció o les cel·les o la inflamació són **māstoïdals**, i mai no són mastoïdes.

Al voltant del sistema motor:
Els músculs:

atròfia, hipertròfia, pseudohipertròfia
fasciculacions
el to: hipertonia, hipotonia
resistència, relaxament
el fenomen de la navalla de molla
la rigidesa de roda dentada

Alguns reflexos:

masseterí
mentonià
bicipital, tricipital
radial o estiloradial
del quàdriceps o patel·lar o rotular
aquil·lià
plantar
músculo-cutanis

El clonus (o el clon)

– del canell
– del dit gros del peu
– del genoll o patel·lar o rotular
– del turmell

I encara queda l'exploració de la sensibilitat i

la del sistema nerviós autònom,

amb una sèrie de proves a base d'agulles, de
cotó fluix, de tubs d'assaig, de
diapasons, etc.

i amb la troballa d'una **anestèsia de guant o de mitjó**
o la d'un membre **surós** (cast. *acorchado*)

Potser no cal advertir que, en l'exploració de la sensibilitat, la **pressió** exercida –tant si és de forma manual com instrumental– sempre serà una pressió amb **dues esses**, com també ho és la impressió que produeix un vol supersònic o la repressió que, en temps del Tercer Reich, duien a terme les SS.

Quan hom fa referència a una consonant doble, ve a tomb de recordar que **innervació**, **innervar** i tots els mots que resultin de la flexió

del verb, han d'ésser escrits amb **dues enes**. Perquè en **innervació**, com en **innat**, **innocu**, **innocent** o **innominat**, la partícula **-in-** té la categoria de prefix i cal conservar-la íntegra; ben diferent dels **-in-** d'**inoculació** o d'**inanicó** que no tenen res a veure amb un prefix. Bastant sovint, anant pel món, hom troba persones que –per les aparències– deuen ésser de natural famolenc, si hem de jutjar per les **is** que es mengen. Tots els estris destinats a fer possible una exploració visual acaben amb la forma sufixada **-scopi**: començant pel **microscopi** i el **negatoscopi**, i continuant per l'**oftalmoscopi**, l'**otoscopi** i el **laringoscopi** i acabant, si es vol, pel **periscopi** i el **calidoscopi**. La voracitat que fa acabar aquests mots amb l'erroni **-scop** només és mereixedora de blasme.

Sortosament per al malalt neurològic, el metge disposa d'un nombre cada dia major de tècniques auxiliars de diagnòstic; i sortosament per al metge, que així veu facilitada l'arribada a unes conclusions. Per al present Recull Lexicogràfic, en canvi, la profusió de mitjans auxiliars és un clar contratemps: el Recull –gairebé, gairebé– només podrà enumerar-los.

Diguem, de passada, que a l'hora d'emprar adequadament les paraules **mitjà**, **medi** i **mig** el castellà fa una nosa enorme: a la *Universidad Complutense*, per exemple, les expressions *medio diagnóstico*, *medio ambiente* i *medio litro* són del tot correctes. Entre nosaltres –tant a la Universitat com a Cantallops, per exemple– hauríem de dir sempre, sense dubtes, **mitjà diagnòstic** (o mitjà de transport o mitjà econòmic), **medi ambient** (o medi opac o medi d'agar) i **mig litre** (o mig dol o mitja hora); el francès ho té molt clar i mai no confon *moyen* amb *milieu* o amb *demi*.

Les tècniques auxiliars

* la punció lumbar (PL),

és, en rigor, la punció de l'espai **subaracnoïdal** de la regió lumbar de la **medul·la**;

informa de la pressió intracranial

permet l'obtenció del líquid **cèfalo-raquídi**

destinat a l'anàlisi **diagnòstica**

i la injecció de fàrmacs per via **intraraquídia**
o la introducció de material radioopac en la pretèrita
mielografia.

Atenció:

- l'**aracnoide** és dita així per la seva semblança a una teranyina; allò que s'hi refereix (hemorràgia, espai, etc), és clar, no poden ésser adjectivats amb el sufix **-oide** (semblant a) perquè no se li assemblen i ho són amb el sufix **-oïdal** (com en castellà que es recorre a **-eo, -ea** i en francès a **-ien, -ienne**), d'on resulten **aracnoïdal, aracnoideo, aracnoïdien**.
- la medul·la és **plana**, gramàticament parlant i, en tota la seva longitud, té un element doble **-la ela geminada**.
- cèfalo-raquidi s'escriu amb un **guionet** perquè la relació dels components és copulativa; podríem dir cefàlic i raquidi.
- anàlisi és un mot **femení**.
- després d'un prefix (intra-, supra-, hipo-, a-, etc) **una erra o una essa no es doblen**. Hem d'escriure asèptic, intraraquidi, suprarrenal, hiporeflèxia, etc).

* el líquid cèfalo-raquidi (LCR),
en condicions normals, és incolor i clar (claredat) però pot ésser **tèrbol** (terbolesa, cast. *turbidez*) o **sanguinolent**;
els polinuclears, els **limfòcits** i **les hematies** que hom pot trobar-hi han d'ésser comptats;
la concentració de glucosa (**glucoràquia**) i la quantitat de **proteïnes** són dades valuoses.

Atenció:

- limfòcit i leucòcit, monòcit, eritròcit, histiòcit, cariòcit, etc, són **mots plans**;
- l'hematie i les hematies (tant si són macrocítiques com microcítiques) són **mots del gènere femení**;
- l'acte de comptar unes cèl·lules –de la sang o del LCR, és igual– és **el compte**. Si el compte ha estat fet de pressa i corrents, de qualsevol manera, i s'ha de tornar a fer, l'acte de tornar a comp-

tar sí que serà el *recompte*; i allò del «*comptatge*», per ara, no és a cap diccionari.

- la glucoràquia catalana sempre **s'accentua** i la proteïna del país sempre llueix **una dièresi**.

* la radiologia convencional

continua essent d'una gran utilitat; això sí, pel fet que gairebé ja és com de la família presenta molt pocs misteris –tant la **radiografia simple** com la **radiografia amb contrast**. Així i tot, sempre hi ha persones d'una gran fantasia que sembla que vulguin fer fosc allò que és clar:

- els **raigs X** són els **raigs X**, amb el mateix caràcter indiscutible que els **raigs** ultraviolats o els **raigs** infraroigs. És a dir, **el plural de raig és raigs**.
- el **contrast** és necessari en la mielografia,
en l'angiografia cerebral
i en la **pneumoencefalografia**.

La forma prefixada pneumo- fa referència al pulmó, mentre que la forma pneumato- es refereix a l'aire. Com que el pulmó no té cap mena d'intervenció en l'exploració radiològica dels ventricles cerebrals obtinguda per mitjà de la injecció d'aire, el mot correcte per a designar la tècnica –tot i que l'ús ha sancionat el terme *pneumoencefalografia*– és –en rigor– **pneumoencefalografia**.

* la tomografia axial computada (TAC)

ha fet que les tècniques de radiologia convencional hagin passat a un segon pla.

Amb una sèrie de **feixos de raigs X** i un **col·limador** es posen de manifest les **densitats tissulars** de les diferents estructures; un ordinador transforma els **mesuraments** de les densitats en una imatge de dues dimensions, que informa com si fos un **tall anatómic**.

- Si un ciutadà, per titulat que fos, realitzés una operació per mitjà d'una calculadora i ens digués que el resultat ha estat «calculadoritzat», de segur que no s'escaparia d'ésser titllat de ximple. **No s'entén que quan una computadora determina indirectament**

uns resultats per mitjà del càlcul de certes dades (o sigui, quan computa) no es faci servir, tranquil·lament, l'adjectiu computat o el seu femení computada. Ni és correcte el mot «computadoritzat», ni el mot «computaritzat», ni –molt menys– el barbarisme «computeritzat».

* la ressonància magnètica (RM)

proporciona unes imatges de les estructures del sistema nerviós tan, tan precises que fan goig de veure. Uns talls coronals i sagitals de la regió sellar, per exemple, poden descobrir-nos un nòdul intrahipofític paramedià amb expansions cap al si esfenoidal. I no parlem de les imatges de després de l'administració del contrast que, com aquell qui diu, donen el diagnòstic fet.

- Allò que la RM no diu és que **el pla que divideix el cos o una extremitat en dues meitats, dreta i esquerra, rep el nom de medià**, com també és dit **medià** o **mediana** l'estructura situada en aquest pla; com ara el nervi medià, sense anar més lluny.
- De sobres, des de fa molts anys, sabem tots que la **hipòfisi** es troba a la **sella turca**; i, en canvi, alguns encara dubten entre si i sinus: **les cavitats aèries dels ossos del crani i de la cara són els sins** (en singular, **el si**) i sinus és, només, un terme trigonomètric.

* l'ecoencefalografia,

en un gran nombre d'ocasions, ha estat substituïda per la TAC.

I això ha donat lloc a un vocabulari propi d'una notable extensió:

- **ecogen, ecògena**: que genera ecos;
ecogènic, ecogènica: generat per ecos;
ecogenicitat: capacitat de generar ecos;
imatge ecodensa, rastreig ecogràfic, etc. etc.
- Recordem, de passada, que un dels avantatges que ofereixen les tècniques que anem enumerant és la precisa informació sobre la **mida** de les formacions (anatòmiques o patològiques) de la regió examinada. Si en lloc de **la mida** preferim dir **les dimensions** o **la grandària** podem fer-ho sense inconvenients; ara, el que no

hauríem de dir mai és *el tamany*, per la senzilla raó que aquest terme no és a cap diccionari català.

- * la tomografia d'emissió de positrons (TEP, angl. **PET**) i la tomografia computada de fotó únic
 - les passarem per alt perquè, en la clínica, tenen un protagonisme molt escàs, gairebé nul.

- * la gammagrafia,
 - que en l'exploració de la tiroide o del fetge té una importància capital, en l'exploració neurològica ha estat pràcticament abandonada.
- I els mots **isòtop**, **traçador**, **centelleig**, **detector**, **col·limador**, **rastreig**, **imatge calenta**, **imatge artefactual**, **lesió hipercaptant**, etcètera, descansen.

- * l'electroencefalografia
 - és l'estudi de l'activitat elèctrica cerebral i del mètode d'obtenció del seu **enregistrament gràfic**, l'**electroencefalograma** (EEG), és clar.
 - L'EEG és format per **ondes complexes** i irregulars, caracteritzades per llurs **frequència** i **amplitud**, definides, respectivament, per les unitats **hertz** (Hz) –1 cicle per segon–, i **microvolt**.
 - Però, què hem de dir de l'EEG que no sigui conegut i reconegut?
- **El corrent** elèctric (masculí!), l'**elèctrode** (mot esdrúixol), **el son** i la vigília (el son és l'acte de dormir i **la son** consisteix en les ganes de dormir);
- les **ondes** alfa, les **ondes** beta,
 - les **ondes** delta (les més lentes i de més **voltatge**),
 - les **ondes** theta (les **intermèdies**);
- les alteracions, que poden ésser generalitzades o
 - localitzades o focals;
 - que poden ésser contínues o
 - paroxismals**, en forma de **salves**;

l'asimetria, l'**alentiment** (aparició d'ondes delta) i, en els trastorns convulsius, les espícules,

les **puntes** i el **complex punta-onda**;
és clar, també podríem mencionar la **hirsarítmia**.

Que les ondes de l'EEG siguin **complexes** i que les puntes seguides d'una onda formin els **complexos punta-onda**, no ha d'ésser sorprenent per a ningú:

complexa (pl. complexes) és la forma femenina de l'**adjectiu complex**;

complexos és el plural del **substantiu complex**.

Gairebé tothom sap que **ona** i **onda** tenen significats diferents:

ona és el desplaçament de les partícules d'un medi elàstic en la propagació d'un moviment vibratori (ona pulsàtil, electromagnètica, supersònica, lluminosa, hertziana,...) i

onda és la porció còncava o convexa d'un traçat gràfic (onda alfa, theta, P, T, dicròtica o de reflexió,...).

Una de les dites populars més encertades és aquella que diu allò de «tants caps, tants barrets». És una expressió del poble, que va néixer –és més que segur– sense que els seus creadors tinguessin ni el més remot coneixement que cada autor d'un tractat de neurologia ordena les malalties pròpies del cas a la mida del seu gust; és una mostra digna d'elogi de la llibertat d'opinió. Ara, a l'hora d'adoptar un d'aquests in comptables ordres, podrien sorgir vacil·lacions insalvables si no fos que les persones responsables de l'elecció senten una clara predilecció pels resultats dels grans acords. I, per les notícies circulants, sembla que la Classificació Internacional de Malalties és un d'aquests grans acords.

Aquesta Classificació –tan pulcrament editada i reeditada en la seva versió catalana per les Sanitats catalana, valenciana, balear i andorrana– dedica més de cent pàgines a la patologia nerviosa; i només és una llista, no conté cap descripció. Aquest fet justifica –de sobres– que la sensatesa hagi pres la determinació de contemplar –en aquest modest recull– la patologia nerviosa molt per damunt, només molt per damunt.

Malalties inflamatòries del sistema nerviós central

Meningitis

(aracnoïditis, leptomenigitis, paquimeningitis, meningo-encefalitis, meningo-mielitis)

bacteriana: pneumocòccica, estafilocòccica, estreptocòccica, ...
vírica

Encefalitis, mielitis, encèfalo-mielitis

- El diagnòstic i el tractament d'aquestes malalties no és fàcil; en canvi, sí que ho és recordar que
 - aracnoïditis s'escriu amb **dièresi**;
 - meningo-encefalitis i meningo-mielitis, es clar, duen un magnífic **guionet**;

- totes les formes coccàcies (pneumocòccica, etc) llueixen una **doblet c;**
- i l'únic adjectiu relatiu a virus és **víric;** això de *viral* que se sent de tant en tant, és un pur barbarisme.

Abscessos intracranials i intraràquidis

- Tant si són cerebrals, com cerebel·losos o de la medul·la, el singular d'abscessos és **abscess.**

Flebitis i tromboflebitis de sins venosos intracranials

- Deixem els *sinus* per a la trigonometria! (I els cosinus, les tangents i les cotangents!)
- Fóra imperdonable que no es fes menció de tot un seguit de malalties infeccioses que també poden afectar el SNC:

Tuberculosis: la meningitis tuberculosa, el tuberculoma de cervell, el de meninges i el de medul·la,...

Infecció per virus d'immunodeficiència humana (VIH)

Poliomielitis aguda

Sífilis: le neurosífilis juvenil, l'encefalitis sífilítica o la meningitis, la tabes dorsal, la paràlisi general.

Malalties hereditàries i degeneratives del sistema nerviós central

Leucodistrofia

Lipidosi cerebral

Malaltia d'Alzheimer

Hidrocefal

Malaltia de Parkinson

Corea, coreo-atetosi paroxismal, mioclònia

Atàxia cerebel·losa

Esclerosi lateral amiotròfica

Siringomièlia, siringobúlbia

Altres trastorns del sistema nerviós central

Esclerosi múltiple o disseminada o de plaques

Altres malalties desmielinitzants del SNC

Hemiplegia: flàccida, espàstica

Paràlisi cerebral infantil

Diplegia, hemiplegia, quadriplegia, monoplegia, paraplegia

Epilòpsia: convulsiva, no convulsiva
absència, petit mal, picnoepilèpsia
accés clònic, tònic, tònic-clònic, gran mal

Diuen que, un dia, Goethe va dir: «Per comprendre que el cel és blau per tot arreu no cal donar la volta al món»;

- així mateix, no cal llegir-se tot un diccionari per saber que **el sufix -osi, en català, acaba en i** i que hem de dir esclerosi, lipidosi, atetosi, neurosi i tuberculosi, nefrosi, cirrosi, etcètera, etcètera;
- tampoc no cal recórrer tot el domini lingüístic català per comprovar que, de sempre, **la preposició genuïnament catalana de les locucions és la preposició de**. Si diem escala de cargol, nas de patata, camisa de quadres, voluntat de ferro, pota de gall, ull de vellut, cara de pa de ral i cent mil expressions més, sempre amb la preposició **de**, hem de dir esclerosi de plaques, nas de sella, fractura de canya verda, cèl·lula de diana, dit de martell, etcètera.

Malaltia cerebrovascular

Hemorràgia: subaracnoïdal, intracerebral
i el consecutiu hematoma (epidural, subdural)

Oclusió i estenosi arterial: trombosi, embolisme, isquèmia, infart

Apoplexia, l'accident vascular cerebral, l'atac apoplèctic

Aterosclerosi

Encefalopatia hipertensiva

Aneurisma cerebral

Neoplàsies

Dels lòbuls cerebrals, dels ventricles

Del cerebel, de l'angle ponto-cerebel·lós

Dels ganglis basals, del tronc cerebral

Dels nervis cranials

De la medul·la

De les meninges

Ningú no dubta que l'adjectiu corresponent a isquèmia és isquèmic,

com tampoc ningú no dubta a fer d'hebefrènia l'adjectiu hebefrènic; no sempre, però, les derivacions adjectivals són conegudes tan unànimement:

- **els mots acabats en -osi fan l'adjectiu en -òtic**; són adjectius correctes: estenòtic, escleròtic, neuròtic, psicòtic, lordòtic, cifòtic, cirròtic, fibròtic, nefròtic, artròtic i, fins i tot, apoteòtic.
- **l els mots acabats en -exia fan l'adjectiu en -èctic**; així, apoplèctic, anorèctic, dislèctic, nefropèctic, caquèctic, etc, fins i tot per als eclèctics.
- **l els mots acabats en -plàsia el fan en -plàstic**, per molt que alguns incrèduls en dubtin. De neoplàsia hem de fer neoplàstic; d'hiperplàsia, hiperplàstic; d'acondroplàsia, acondroplàstic; de displàsia, displàstic; d'aplàsia, aplàstic; de metaplàsia, metaplàstic i aquell que no observi la norma pot molt fàcilment ésser etiquetat d'inconoclàstic.

Trastorns del sistema nerviós perifèric

Neuritis, radiculitis, radículo-neuritis

Neuràlgia del trigemin

Paràlisi facial

Polineuritis cranial

Lesions dels plexes nerviosos: el plexe braquial,
el plexe lumbo-sacre

Del membre superior: neuritis del nervi medià,
síndrome de la canal carpiana
neuritis del radial, neuritis del cubital

Del membre inferior: neuritis del nervi ciàtic (ciàtica)
síndrome de la canal tarsiana

Neuropatia: perifèrica, progressiva, idiopàtica, hereditària

Neuropatia inflamatòria i tòxica

Trastorns mio-neurals: miastènia greu

Distròfia muscular: congènita, hereditària, progressiva

És més que evident que amb aquesta referència a la patologia nerviosa no es pot anar enlloc. D'altra banda, la intenció del recull tampoc no és presumir de tractat o de diccionari; és molt

més modesta. Només que amb la precedent tria de termes algú es vegi amb cor de fer el camí amb menys entrebancs, el recull se'n sentirà satisfet;

- sempre que **la síndrome** es faci pertànyer al **gènere femení**.
- I sempre que entre **el canal i la canal** no ens fem un embolic: un canal equival a un conducte (canal vertebral, canal anal, canal inguinal) i **una canal és un solc** o una depressió allargada (les canals carpiana i tarsiana, la canal bicipital, la canal cavernosa).
- I sempre que al recull li sigui permesa una tímida incursió en territori dels trastorns mentals.

Trastorns mentals

Les psicosis

- Demència: senil, presenil
arterioscleròtica
psicosi presbiofrènica
- Psicosi alcohòlica, deliri, al·lucinosi, zelotípia
- Psicosi per drogues
- Altres: esquizofrènia, hebefrènia
psicosi maníaco-depressiva
paranoia, parafrènia
autisme

Les neurosis

- Estats d'ansietat
- Histèria
- Fòbia: agarofòbia, claustrofòbia, zoofòbia
- Depressió neuròtica
- Neurastènia
- Hipocondria
- Trastorns de personalitat
- Drogo dependència, drogoaddicció:
opioide i opiaci
barbiturats
al·lucinògens

Com que, pobres de nosaltres, els trastorns mentals són incomptables, la incursioneta en aquest terreny és prudent de donar-la per acabada; no arribaríem mai a final de trajecte. Abans d'abaixar el teló, convé de precisar, sens falta, que diem

- **opioide** a qualsevol narcòtic sintètic que té una activitat semblant a la de l'opi (-oide, semblant a), però no n'és derivat i
- **opiaci** a qualsevol compost que conté opi o és derivat de l'opi.

I, ara que hi som, convé de precisar que algunes persones diuen *opioid* perquè els ve de gust o per una mala traducció de l'anglès, però que el mot, en català, no vol dir absolutament res.

No farà tampoc cap nosa que comentem la història de l'àcid barbitúric i de les seves sals que, com sap tothom, són els barbiturats. Resulta que el grup de fàrmacs que tenen com a radical químic la malonilurea, que poden produir qualsevol dels graus de depressió del SNC (sedació, somnolència, hipnosi, anestèsia i coma) són sals de l'àcid barbitúric i, per tant, **uns barbiturats com una casa**. Ningú no en sap la causa, però el fet és que, impròpiament, diem *barbitúrics* i ens quedem tan tranquils; i tan poc que costaria dir-ho bé, com la gent que hi entén.

«L'home de bé s'alegra que el corregeixin; el dolent, com pitjor és, menys sofreix els correctors.»

Luci Anneu Sèneca,
De Ira 3, 36, 4

VOCABULARI CASTELLÀ-CATALÀ

<i>Absceso</i>	Abscés (pl. abscessos)
<i>Acorchado</i>	Surós
<i>Acueducto</i>	Aqüeducte
<i>Acúfeno</i>	Acufen (pl. acúfens)
<i>Agarofobia</i>	Agarofòbia
<i>Agarroto</i>	Engarroto
<i>Agresividad</i>	Agressivitat
<i>Agudez</i>	Agudesa
<i>Agujero</i>	Forat
<i>Alucinación</i>	Al·lucinació
<i>Alucinógeno</i>	Al·lucinogen
<i>Amaurosis</i>	Amaurosi
<i>Amimia</i>	Amímia
<i>Amnesia</i>	Amnèsia
<i>Ampula</i>	Ampul·la
<i>Análisis (masc.)</i>	Anàlisi (fem.)
<i>Anejo</i>	Annex
<i>Angustia</i>	Angoixa
<i>Anisocoria</i>	Anisocòria
<i>Ansiedad</i>	Ansietat
<i>Ápice</i>	Àpex
<i>Aplasia</i>	Aplàsia
<i>Aplásico</i>	Aplàstic
<i>Apoplejía</i>	Apoplexia
<i>Aquileo</i>	Aquil·lià
<i>Aracnoides</i>	Aracnoide
<i>Aracnoiditis</i>	Aracnoïditis
<i>Asta</i>	Banya
<i>Ataxia</i>	Atàxia
<i>Atáxico, atáctico</i>	Atàctic, atàxic
<i>Atetosis</i>	Atetosi
<i>Atrofia</i>	Atròfia

<i>Audiómetro</i>	Audiòmetre
<i>Ausencia</i>	Absència
<i>Axilar</i>	Axil·lar
<i>Axón</i>	Axó
<i>Blando</i>	Tou
<i>Borracho</i>	Embriac
<i>Bradícinèsia</i>	Bradícinèsia
<i>Bradipsíquica</i>	Bradipsíquica
<i>Bulbo</i>	Bulb
<i>Calambre</i>	Rampa
<i>Cálamo (Calamus scriptorius)</i>	Càlam escriptori
<i>Cefalalgia, cefalea</i>	Cefalàlgia, cefalea
<i>Cefalorraquídeo</i>	Cèfalo-raquidi
<i>Celotipia</i>	Zelotípia
<i>Célula</i>	Cèl·lula
<i>Centelleo</i>	Centelleig
<i>Cerebelo</i>	Cerebel
<i>Cerebeloso</i>	Cerebel·lós
<i>Cerebro</i>	Cervell
<i>Cerebrovascular</i>	Cerebrovascular
<i>Ciático, ciática</i>	Ciàtic, ciàtica
<i>Cilindroeje</i>	Cilindreix
<i>Circunvolución</i>	Circumvolució
<i>Cisura</i>	Cissura
<i>Claustrofobia</i>	Claustrofòbia
<i>Clónico</i>	Clònic
<i>Cola de caballo</i>	Cua de cavall
<i>Colimador</i>	Col·limador
<i>Comisura</i>	Comissura
<i>Complejo</i>	Complex
<i>Conciencia</i>	Consciència
<i>Corea</i>	Corea
<i>Coreico</i>	Coreic
<i>Corriente (fem.)</i>	Corrent (masc.)

<i>Corte</i>	Tall
<i>Cortex, corteza</i>	Còrtex, escorça
<i>Corticoespinal</i>	Còrtico-espinal
<i>Corticotalàmic</i>	Còrtico-talàmic
<i>Craneal</i>	Cranial
<i>Cruzado</i>	Encreuat
<i>Cuádriceps</i>	Quàdriceps
<i>Cuadrigémino</i>	Quadrigeminat
<i>Cuadruplejía</i>	Quadriplegia
<i>Cuenta, recuento</i>	Compte
<i>Cuerpo calloso</i>	Cos callós

<i>Demencia</i>	Demència
<i>Depresión</i>	Depressió
<i>Desmielinizante</i>	Desmielinitzant
<i>Diapasón</i>	Diapasó
<i>Diplejía</i>	Díplegia
<i>Diplopía</i>	Díplopia
<i>Drogoadicción</i>	Drogoaddicció
<i>Drogodependencia</i>	Dogodependència
<i>Duramadre, duramáter</i>	Duramàter

<i>Embotamiento</i>	Torpor, abaltiment
<i>Emisión</i>	Emissió
<i>Enlentecimiento</i>	Alentiment
<i>Ensayo</i>	Assaig
<i>Entumecimiento</i>	Entumiment, embalbiment
<i>Epéndimo</i>	Epèndima
<i>Epilepsia</i>	Epilèpsia
<i>Esclerosis</i>	Esclerosi
<i>Espástico</i>	Espàstic
<i>Esquizofrenia</i>	Esquizofrènia
<i>Estenosis</i>	Estenosi
<i>Esternocleidomastoideo</i>	Esterno-clido-mastoïdal
<i>Estrabismo</i>	Estrabisme
<i>Euforia</i>	Eufòria

<i>Fascículo</i>	Fascicle
<i>Fauces</i>	Gola
<i>Filamento terminal (Filum)</i>	Filament terminal
<i>Flaccidez</i>	Flaccidesa
<i>Flácido</i>	Flàcid
<i>Fobia</i>	Fòbia
<i>Fondo de ojo</i>	Fons d'ull
<i>Frecuencia</i>	Freqüència

<i>Genitocrural</i>	Gènito-crural
<i>Glosodinia</i>	Glossodínia
<i>Glosofaríngeo</i>	Glosso-faringi
<i>Glucorraquia</i>	Glucoràquia

<i>Haz</i>	Feix
<i>Hebefrenia</i>	Hebefrènia
<i>Hemiplejía</i>	Hemiplegia
<i>Hemipléjico</i>	Hemiplègic
<i>Hendidura</i>	Fenedura
<i>Hidrocefalo</i>	Hidrocefal
<i>Hipertrofia</i>	Hipertròfia
<i>Hipo</i>	Singlot
<i>Hipocondría</i>	Hipocondria
<i>Hipofisario</i>	Hipofític
<i>Hipòfisis</i>	Hipòfisi
<i>Hipogloso</i>	Hipoglòs
<i>Hipotálamo</i>	Hipotàlem
<i>Hipsarritmia</i>	Hipsarítmia
<i>Histeria</i>	Histèria
<i>Histérico</i>	Histèric
<i>Hormigueo</i>	Formigó
<i>Hoz</i>	Falç

<i>Inconciencia</i>	Inconsciència
<i>Indusium</i>	Indusi

<i>Inervación</i>	Innervació
<i>Inervar</i>	innervar
<i>Inmunodeficiencia</i>	Immunodeficiència
<i>Intrarraquídeo</i>	Intrarraquidi
<i>Isótopo</i>	Isòtop
<i>Isquemia</i>	Isquèmia
<i>Istmo</i>	Istme
<i>Lipidosis</i>	Lipidosi
<i>Lucidez</i>	Lucidesa
<i>Lumbosacro</i>	Lumbo-sacre
<i>Mamilar</i>	Mamil·lar
<i>Marcha</i>	Marxa
<i>Masetero</i>	Maseter
<i>Mastoideo</i>	Mastoïdal
<i>Mastoides</i>	Mastoïde
<i>Maxilar</i>	Maxil·lar
<i>Mediano</i>	Medià
<i>Medio (fr. demi)</i>	Mig, mitja
<i>Medio (fr. milieu)</i>	Medi
<i>Medio (fr. moyen)</i>	Mitjà
<i>Medula</i>	Medul·la
<i>Meningoencefalitis</i>	Meningo-encefalitis
<i>Meningomièlitis</i>	Meningo-mielitis
<i>Miastenia</i>	Miastènia
<i>Midriasis</i>	Midriasi
<i>Migraña</i>	Migranya
<i>Mioclònia</i>	Mioclònia
<i>Mioneural</i>	Mio-neural
<i>Miopàtico</i>	Miopàtic
<i>Miosis</i>	Miosi
<i>Muñeca</i>	Canell
<i>Musculocutáneo</i>	Músculo-cutani
<i>Musculotónico</i>	Musculotònic

<i>Neoplasia</i>	Neoplàsia
<i>Neoplásico</i>	Neoplàstic
<i>Neumoencefalografia</i>	Pneumatoencefalografia
<i>Neumogàstrico</i>	Pneumo-gàstrik
<i>Neuralgia</i>	Neuràlgia
<i>Neurofibrilla</i>	Neurofibril·la
<i>Neuromuscular</i>	Neuro-muscular
<i>Neurosis</i>	Neurosi
<i>Nistagmo</i>	Nistagme
<i>Oftalmoscopio</i>	Oftalmoscopi
<i>Onda</i>	Onda; ona
<i>Opiáceo</i>	Opiaci
<i>Opioide</i>	Opioide
<i>Oscilante</i>	Oscil·lant
<i>Otoscopio</i>	Otoscopi
<i>Palio</i>	Pal·li
<i>Papila</i>	Papil·la
<i>Parafrenia</i>	Parafrènia
<i>Parálisis</i>	Paràlisi
<i>Paraplejía</i>	Paraplegia
<i>Paroxísmico</i>	Paroxismal
<i>Parpadeo</i>	Parpelleig
<i>Párpado</i>	Parpella
<i>Patelar</i>	Patel·lar
<i>Pedúnculo</i>	Peduncle
<i>Piamadre, piamáter</i>	Piamàter
<i>Plexo</i>	Plexe
<i>Pontocerebeloso</i>	Ponto-cerebel·lós
<i>Presión</i>	Pressió
<i>Progresivo</i>	Progressiu
<i>Proteína</i>	Proteïna
<i>Psicosis</i>	Psicosi
<i>Ptosis</i>	Ptosi
<i>Punta</i>	Punta

<i>Puntillas</i>	Puntetes
<i>Pupila</i>	Pupilla
<i>Putamen</i>	Putamen
<i>Radiculoneuritis</i>	Radículo-neuritis
<i>Raíz</i>	Arrel
<i>Rastreo</i>	Rastreig
<i>Rayo</i>	Raig (pl. raigs)
<i>Reflejo</i>	Reflex
<i>Registro</i>	Enregistrament
<i>Reposo</i>	Repòs
<i>Resonancia</i>	Ressonància
<i>Rigidez</i>	Rigidesa
<i>Seno (óseo, venoso)</i>	Si (pl. sins)
<i>Septum lucidum</i>	Septe lúcid
<i>Silla turca</i>	Sella turca
<i>Sinapsis</i>	Sinapsi
<i>Síndrome (masc.)</i>	Síndrome (fem.)
<i>Siringobulbia</i>	Siringobúlbua
<i>Siringomièlia</i>	Siringomièlia
<i>Sordera</i>	Sordesa
<i>Subaracnoideo</i>	Subaracnoïdal
<i>Sueño</i>	Son
<i>Suprapòntico</i>	Suprapòntic
<i>Surco</i>	Solc
<i>Tálamo</i>	Tàlem
<i>Tamaño</i>	Mida, dimensió, grandària
<i>Tapetum</i>	Tapet, tapètum
<i>Temblo</i>	Tremolor
<i>Tienda</i>	Tenda
<i>Tijeras</i>	Tisores
<i>Tomografía axial</i>	
<i>computadorizada</i>	Tomografia axial computada
<i>Tónico</i>	Tònic

<i>Tonicoclónico</i>	Tònico-clònic
<i>Torpe</i>	Maldestre
<i>Torpeza</i>	Malaptesa, manca de destresa
<i>Trastorno</i>	Trastorn
<i>Trazador</i>	Traçador
<i>Trigémimo</i>	Trigemin
<i>Trígono</i>	Trígon
<i>Tubérculo</i>	Tubercle
<i>Turbidez</i>	Terbolesa
<i>Turbio</i>	Tèrbol
<i>Vago</i>	Vague
<i>Vaina</i>	Beina
<i>Ventrículo</i>	Ventriple
<i>Vermis</i>	Vermis
<i>Vértigo</i>	Vertigen
<i>Zoofobia</i>	Zoofòbia

AGRAÏMENTS

Amb informació, assessorament o consell han col·laborat en la redacció d'aquest recull lexicogràfic

Nolasc Acarín i Tusell
Josep Álvarez i Sabín
Lluís Barraquer i Bordas
Frederic Costa-Jussà i Relat
Xavier Ferrer i Avellí
Emili Fernández i Álvarez
Josep M. Grau i Veciana
Isabel Illa i Sendra
Pilar Latorre i Murillo
Josep Lluís Martí i Vilalta
Romà Massot i Punyet
Jaume Peres i Serra
Carles Roig i Arnall
Pere Salisachs i Rowe
Eduard Tolosa i Sarró

i, d'una manera igualment estimable, els Departaments especialitzats que facilitaren material divers en resposta a la petició feta des de l'**Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears**.

